

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-3-56 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 11-26/502-156
Karar Tarihi : 28.4.2011

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER: Nazlı VAROL, Nilgün KOCADAĞ

C. ŞİKAYET EDENLER

20 - Alkid İnş. Oto Gıda. Tur. Petr. Ürün. Tic. ve San. Ltd. Şti.
Karaman Mah. Merkez Adapazarı/Sakarya
- Uludağ Bursa İskender – (Kerim GÖKDEMİR)
Osmanağa M. Kuşdili Cad. No:27 İstanbul

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILANLAR:

30 - Sodexo Motivasyon Çözümleri A.Ş.
Gülbahar Mah. Avni Dingilli Sok. No:24/A-6 34394,
Mecidiyeköy/İstanbul
- Edenred Kurumsal Çözümler A.Ş.
Talatpaşa Cad. No:5 Gültepe/İstanbul
- Network Servisleri A.Ş.
Valikonağı Cad. YKB Vakıf Apt. No:173/2 Nişantaşı/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Sodexo Motivasyon Çözümleri A.Ş. ve Edenred Kurumsal Çözümler A.Ş. ile Network Servisleri A.Ş.'nin bazı restoran ve marketlerle çalışmayı reddettiği iddiası.

40 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Alkid İnş. Oto Gıda. Tur. Petr. Ürün. Tic. ve San. Ltd. Şti.'ye ait başvuruda özetle; yemek çeki hizmetinden üye iş yeri olarak yararlanabilmek için Sodexo Motivasyon Çözümleri A.Ş. (Sodexo)'ye başvuruda buldukları, ancak market olmaları gerekçesiyle başvurularının reddedildiği, bununla birlikte aynı ilçe sınırları içinde başka marketlerin Sodexo ile çalıştığı ve bu durumun teşebbüsün rekabet gücünü düşürdüğü ifade olunmuştur. Diğer başvuruda ise, Uludağ Bursa İskender adına Kerim Gökdemir tarafından Edenred Kurumsal Çözümler A.Ş. (Edenred) ve Sodexo'dan POS cihazı talep edildiği, ancak bu taleplerinin reddedildiği, yakın çevrede pek çok

11-26/502-156

teşebbüsün bu firmalarla çalışması nedeniyle rekabet edemeyecek konuma geldikleri ifade edilerek gereğinin yapılması talep edilmiştir.

50 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 25.2.2011 tarih ve 1478 sayı; 1.3.2011 tarih ve 1548 sayı ile giren başvurular üzerine hazırlanan 9.3.2011 tarih ve 2011-3-56/İİ-11-376.NV sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu'nun 17.3.2011 tarih ve 11-16/289-M sayılı toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 19.4.2011 tarih ve 2011-3-56/ÖA-11-376.NV sayılı Öneraştırma Raporu 25.4.2011 tarih ve REK.0.07.00.00-110.02.02/137 sayılı Başkanlık önergesi ile 11-26 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

60 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili Raporda özetle; Sodexo Motivasyon Çözümleri A.Ş., Edenred Kurumsal Çözümler A.Ş ile Network Servisleri A.Ş.'nin bazı restoran ve marketlerle çalışmayı reddettiği iddialarına yönelik olarak yürütülen önaraştırma sonucunda, mevcut durumda 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesine aykırı bir uygulamalarının bulunmadığı, Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına yer olmadığı ve şikayetlerin reddinin uygun olacağı sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

70 I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Taraflar

I.1.1. Sodexo Motivasyon Çözümleri A.Ş. (Sodexo)

80 Sodexo, merkezi Paris'te bulunan Sodexo Pass International'ın Türkiye'de 1993 yılından itibaren faaliyet gösteren iştirakidir. Sodexo'nun Türkiye çapında yedi ilde bölge müdürlüğü bulunmaktadır. Sodexo Restaurant Pass sistemi sayesinde müşterilerinin çalışanlarının yemek ihtiyacını anlaşmalı üye kuruluşlardan tercihe göre yemek kartı ya da yemek kuponları ile karşılamalarını; Gift Pass sistemi sayesinde müşterilerinin çalışanlarına, iş ortaklarına ya da müşterilerine yönelik ödüllendirme ya da teşvik programlarını kuponlar aracılığı ile yapmalarını; Asistans Pass sistemi sayesinde yardıma muhtaç kişiler için yapılmak istenen yardımların, nama düzenlenmiş kartlarla ya da kuponlarla yapılmasını sağlamaktadır.

I.1.2. Edenred Kurumsal Çözümler A.Ş. (Edenred)

Accor Grubu'nun bünyesinde yer alan Edenred'in ticaret unvanı Accor Servisleri International A.Ş.'den Edenred Kurumsal Çözümler A.Ş. olarak değiştirilmiştir.

90 Edenred müşterilerinin hizmet kartlarının/kuponlarının kullanım alanlarını farklılaştırarak müşterilerine farklı alanlarda hizmet sunabilmektedir. Edenred, *Ticket Restaurant* sistemi sayesinde müşterilerinin çalışanlarının yemek ihtiyacını anlaşmalı üye kuruluşlardan

11-26/502-156

100 tercihe göre yemek kartı ya da yemek kuponları ile karşılamalarını; *Ticket Compliments* sistemi sayesinde müşterilerinin çalışanlarına, iş ortaklarına ya da müşterilerine yönelik ödüllendirme ya da teşvik programlarını kupon ya da kartlar aracılığı ile yapmalarını; *Ticket Service* sistemi sayesinde yardıma muhtaç kişiler için yapılmak istenen yardımların, nama düzenlenmiş kartlarla ya da kuponlarla yapılmasını sağlamaktadır. Edenred'in üye kuruluşlarına yönelik olarak uyguladığı *Ticket Plus* sistemi ile de üye kuruluşlar, kullanıcıların yemek için yaptıkları *Ticket Restaurant* harcamalarını, ihtiyaçlarını karşılamak için ödeme gününü beklemeden kullanabilmelerini sağlamaktadır.

I.1.3. Network Servisleri A.Ş. (Network)

110 31.7.2001 tarih ve 01-37/365-97 sayılı Kurul kararı ile yoğunlaşma doğurucu bir ortak girişim olarak değerlendirilerek izne tabi olmayan bir birleşme/devralma olduğuna karar verilen Network; Sodexo ve Edenred firmalarının ortak kontrolündedir. Söz konusu teşebbüsün ana faaliyet konusu; özel kuruluşlar ve kamu kuruluşları tarafından çalışanlarına verilecek olan her türlü sosyal yardım, avantaj ve desteğin sağlanmasının akıllı kartlar vasıtasıyla gerçekleştirilmesine olanak sağlayacak altyapı yatırımlarının yapılması ve işletilmesidir.

2009 yılı sonu itibari ile Network'ün Edenred ve Sodexo'ya sağladığı altyapı hizmeti çerçevesinde üye işyerinde POS cihazları bulunmaktadır.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. Sektöre İlişkin Genel Bilgiler

120 Sektörle¹ ilgili bazı tanımlara yer verilmesi gerektiğinden, bu tanımlar aşağıda sunulmuştur:

Yemek Çeki/Kuponu: Bir kısım işyerleri ile bu işyerlerinde çalışan personelin yiyecek ihtiyaçlarının işyerine ait tesisler dışında, nakit para yerine, üzerinde değeri yazılı bulunan ve bu değer üzerinden hamiline para ödemeksizin, sisteme üye işyerlerinde yemekten yararlanma olanağı veren ve yalnızca yemek ve tüketime hazır gıda hizmeti satın alınabilen kupon ya da çeklerdir.

130 Akıllı Yemek Kartı: Bir kısım işyerleri ile bu işyerlerinde çalışan personelin yiyecek ihtiyaçlarının işyerine ait tesisler dışında, nakit para yerine, daha önceden kredi yüklenmiş veya belirli bir miktara kadar limitlendirilmiş olan kartlarla sisteme üye işyerlerinde yemekten yararlanma olanağı veren kartlardır.

¹ Yemek çeki, yemek kuponu ya da yemek kartı hizmetleri aynı hizmetlere atfen kullanılmakta olup, mevcut kararda bu hizmetler ve sektör için yaygın olarak kullanılan adıyla yemek çeki hizmetleri ya da yemek çeki sektörü ifadeleri kullanılacaktır.

11-26/502-156

Müşteri: Yemek çeki hizmeti veren firmalarla "hizmet sözleşmesi" imzalayarak personelinin bu firmaların verdiği hizmetlerden faydalanmasını sağlayan kurum ya da kuruluşlardır.

Kullanıcı: Müşteri personeli olup, üye işyerlerinin hizmetinden faydalanacak kişidir.

140 Üye İşyeri (Üye Kuruluş): Yemek çeki sistemine dahil olan ve yemek çekleri karşılığında yemek ve tüketime hazır gıda veren lokanta, restoran, büfe, pastane, kafe, kebabçı, hamburgerci, pizzacı, muhallebici, şarküteri, market vs. türü kuruluşlardır.

Bu tanımlarla bağlantılı olarak yemek çeki sisteminin işleyişi şu şekilde özetlenebilir;

- Yemek çeki hizmeti veren firmalar personeline yemek çeki vermek isteyen müşteriler ile "hizmet satış sözleşmesi" imzalarlar.
- Yemek çeki hizmeti veren firma tarafından hazırlanan yemek çeklerinin kullanıcıları bu kuponların geçtiği tüm üye işyerlerinde istedikleri miktarda, istedikleri zamanlarda yemek tüketme olanağına sahip olurlar (Satın alınan yemek çekleri sadece içinde bulunulan senede geçerlidir. Bu nedenle çekler her senenin 31 Aralık tarihine kadar kullanılmalıdır.).
- Üye işyerleri hizmet verdikleri kullanıcılardan elde ettikleri yemek çeklerini, bunlara çeklerin toplam bedeli tutarındaki faturayı ekleyerek yemek çeki firmasının anlaşmalı olduğu banka şubesine makbuz karşılığı teslim eder.
- Üye işyerleri bankaya teslim ettiği yemek çeklerinin karşılığında yemek çeki firmasından yine banka aracılığıyla ödeme alır.
- Üye işyerleri bankaya teslim ettikleri yemek çeklerinin faturaları üzerinden belli bir komisyon oranı kadar daha düşük ödeme alarak bir anlamda yemek çeki firmasına komisyon oranı kadar ödeme yapmış olurlar.

160 Yemek çeki/kuponu kullanımında bunlar üzerinde yazan değer kadar hizmet alımı söz konusu iken, akıllı kartların kullanım farkı bu değer karta yüklenmiş olması ya da bu değere kadar karta limit yüklenmiş olmasıdır. Bu doğrultuda pazara ilk girdiği yıllardan beri müşterilerine hizmetini sadece akıllı kartlarla vermiş olan Multinet ve Set Kurumsal Hizmetler A.Ş. (Setcard)'nin yanı sıra sektördeki diğer firmalar da söz konusu hizmeti yemek kuponlarının yanında bu kartlarla da sağlamaya başlamışlar, bunun sonucu olarak da sektörde akıllı kart kullanım oranı oldukça yükselmiştir. Network tarafından kurulu akıllı kart sisteminin sadece %.....'u marketlerde yer almaktadır.

170 2009 yılı sonu itibari ile pazarda faaliyet gösteren beş teşebbüsün sahip oldukları kullanıcı sayısı ve kullanıcı sayısı bazında pazar payı bilgilerine ise Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 1: 2009 Sonu Pazar Payları

Teşebbüs Adı	Kullanıcı Sayısı	Pazar Payı (%)	Üye Kuruluş Sayısı
Edenred			
Sodexo			
Multinet			
Setcard			

11-26/502-156

Winwin			
TOPLAM			

Kaynak: 24.6.2010 tarihli, 2010-3-8/ÖA-10-261.YY sayılı Önaraştırma Raporu.

180 Yemek çeki firmaları üye restoran ve marketlerle münhasırlık temelinde çalışmamaktadırlar. Dolayısıyla bir restoran birden fazla yemek çeki firmasının sistemine üye olabilmektedir. Örneğin Sodexo ve Edenred'in aynı anda akıllı kart sisteminden yararlandığı nokta sayısı, akıllı kart kullandıkları toplam noktaların %...ine tekabül etmektedir. Edenred ve Sodexo'nun, kullanıcı sayısı bakımından ilk iki sırada yer aldığı Tablo 2'de de görülmektedir.

1.2.2. İlgili Ürün Pazarı

190 Yemek çeki hizmeti, müşterisinin çeşitli lokanta ve restoranlarda yemek çeki karşılığında yemek ihtiyacının giderilmesine olanak veren; organizasyon, koordinasyon ve finansman hizmetlerinden oluşan bir hizmet olarak nitelendirilmektedir. Söz konusu hizmetlere yaygın tabiriyle "yemek çeki" hizmetleri denilmekle birlikte günümüzde bu hizmetlerin sunulmasında yemek çeklerinin yanı sıra akıllı kartlar da kullanılmaktadır. Yemek çeki hizmetlerinin toplu yemek hizmetleriyle karşılaştığında kullanıcılarına seçme özgürlüğü sağlaması, bu hizmetler arasında arz yönüyle bir ikamenin bulunmaması, personeli yoğunlukla gezici olan müşteriler için tek tercih olması, maliyetinin nakit ödemeye göre önemli ölçüde farklılaşması ve bu hizmetlerin yemek çeki firması ile üye işyerleri arasındaki ilişki bakımından tamamen kendine özgü nitelik göstermesi gibi unsurlar dikkate alınarak, önceki Kurul kararlarına paralel² bir şekilde ilgili ürün pazarı "*para temsili araçlarla müşterilere tüketime hazır yiyecek ve gıda temini pazarı*" olarak belirlenmiştir.

200 1.2.3. İlgili Coğrafi Pazar

Dosya konusu hizmetin tüm Türkiye çapında sunulması, bölgeler bazında rekabet koşullarında farklılıkların bulunmaması nedeniyle ilgili coğrafi pazar "*Türkiye*" olarak belirlenmiştir.

1.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

1.3.1. Yapılan Tespitler

210 Dosya kapsamında şikayetlere konu iddialar öncelikle Sodexo ve Edenred tarafından sağlanan yemek çeki hizmetinin akıllı kartlar vasıtasıyla kullanımı destekleyen alt yapı hizmetlerinin sağlayıcısı *Network* açısından değerlendirilmiştir.

Sodexo ve Edenred'in ortak kontrolünde olan Network, özel kuruluşlar ve kamu kuruluşları tarafından çalışanlarına verilecek olan her türlü sosyal yardım, avantaj ve desteğin sağlanmasının akıllı kartlar vasıtasıyla gerçekleştirilmesine olanak sağlayacak altyapı yatırımlarını yapıp işletmektedir. Her ne kadar başvurularda adı anılmasa da

² 1.7.2010 tarih, 10-47/862-299 sayılı; 19.1.2011 tarih, 11-04/50-17 sayılı Kurul kararları.

220 teşebbüslerin Edenred ve Sodexo'nun hizmetlerinden üye işyeri olarak faydalanma taleplerine verilen cevapları etkileyebileceğinden hareketle Network de önaraştırmaya dâhil edilmiştir. Bununla birlikte 19.1.2011 tarih, 11-04/50-17 sayılı Kurul kararında, Network'ün kimlerin Sodexo ve/veya Edenred hizmet sistemine üye işyeri olarak dahil edileceği konusunda herhangi bir belirleyici etkisinin olmadığı, bu konuda Sodexo veya Edenred'in tek başlarına karar verdikleri, Network'ün faaliyet alanının kendisine iletilen talepler doğrultusunda üye işyerlerine akıllı kart alt yapı sistemini kurup işletmekle sınırlı olduğu tespitlerinin yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla Sodexo ve/veya Edenred ile üyelik sözleşmesi yapılmasına yönelik marketler ve/veya restoranlar tarafından iletilen talepler konusunda söz sahibi olmayan Network'ün faaliyetlerinin dosya konusu önaraştırma kapsamında değerlendirilmesine yer olmadığı kanaatine varılmıştır.

230 **I.3.2. Önaraştırma Konusu İddiaların Sodexo ve Edenred Açısından Değerlendirilmesi**

Önaraştırma konusu şikayetlerde temel olarak Edenred ve Sodexo'nun lokanta işletmecisi olan teşebbüse POS cihazı kurulumunu reddettiği ve Sodexo'nun market işletmecisi olan şikayetçinin üyelik talebine olumlu yanıt vermediği iddiaları yer almaktadır.

240 Söz konusu iddialar, 4054 sayılı Kanun kapsamında mal vermeyi reddetmek suretiyle hakim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilebilecek hususlardandır. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde " ...bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır." hükmüne yer verilmek suretiyle teşebbüslerin hakim durumlarını kötüye kullanmaları yasaklanmıştır. Herhangi bir teşebbüsün Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiğinden bahsedebilmek için iki temel unsurun bir arada bulunması gerekmektedir. İnceleme konusu teşebbüs ilgili pazarda hakim durumda olmalıdır ve bu teşebbüsün eylemleri rekabet hukuku anlamında bir kötüye kullanma hali teşkil etmelidir. Bu iki unsurdan birinin yokluğu halinde inceleme konusu teşebbüsün eylemleri hakim durumun kötüye kullanılması olarak nitelendirilemez.

250 Kanun'un 3. maddesine göre hakim durum, *belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücünü*, ifade eder. Tek başına hakim durumun tespitinde yeterli olmasa da hakim durumun tespitinde kullanılan en önemli göstergelerden biri teşebbüsün ilgili pazardaki payı ve konumudur. Bununla birlikte hakim durumun tespitinde pazara giriş engelleri, fikri mülkiyet hakları, dikey bütünleşik yapı gibi çeşitli unsurlar da dikkate alınmaktadır.

260 Tablo 1'den görüldüğü üzere, para temsili araçlarla müşterilere tüketime hazır yiyecek ve gıda temini pazarı az sayıda firmanın faaliyet gösterdiği ve yoğunlaşma derecesinin yüksek olduğu oligopolistik bir pazardır (CR₄=97,48). Pazar lideri Edenred'in pazar payı yaklaşık %...ken, üye kuruluş sayısı; ikinci sıradaki Sodexo'nun pazar payı %...'ken üye kuruluş sayısı'tür. Multinet'in kullanıcı sayısı açısından pazar payı %..., üye restoran sayısı'dir.

11-26/502-156

Mehaz mevzuatta, teşebbüsün ilgili ürün pazarındaki pazar payının % 40'ın altında kalması halinde hakim durumda olmasının ancak pazarda mevcut bir kapasite sınırlamasının olması halinde mümkün olduğu belirtilmektedir. Pazar payının %40'tan daha fazla olduğu durumlarda da pazara girişi engelleri, fikri mülkiyet hakları, dikey bütünleşik yapı gibi çeşitli kriterler önem taşımaktadır.

270

Para temsili araçlarla müşterilere tüketime hazır yiyecek ve gıda temini pazarındaki teşebbüslerin pazar payları değerlendirildiğinde, teşebbüslerden hiçbirinin tek başına pazardaki fiyat, arz miktarı gibi parametreleri belirleyebilecek ölçüde yüksek bir pazar payına sahip olmadığı ve ilk üç teşebbüsün pazar paylarının birbirine yakın seyrettiği, dolayısıyla ikinci ve üçüncü sıradaki firmaların lider firma üzerinde ve birbirleri üzerinde rekabetçi baskı oluşturabilecek pazar gücüne sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu durum pazarda faaliyet gösteren ve pazar payları %40'ın altında olan rakip teşebbüslerden herhangi birinin pazarda tek başına hakim durumda olması imkanını ortadan kaldırmaktadır. İlgili pazardaki pazar paylarından hareketle Edenred ve Sodexo tek başlarına hakim durumda değildir. Dolayısıyla, pazarda hakim durumda bulunmayan teşebbüslerin marketlerden gelen üyelik taleplerini reddetmesi ve/veya lokantalardan gelen POS cihazı taleplerine olumsuz yanıt vermesinin Kanun'un 6. maddesi kapsamında bir kötüye kullanma olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

280

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

Dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

290